

บทที่ 9 ลัทธิสังคมนิยม

ในสมัยก่อนมีผู้คิดแก้ลัทธิทุนนิยมด้วยการคิดลัทธิสังคมนิยมขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อต้องการตัดกำไร ดอกเบี้ย ค่าเช่า ซึ่งหาว่าเป็นสิ่งที่ได้มาโดยไม่ได้ออกแรง (unearned increment) รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน เช่น ผู้ซื้อของตุนไว้เก็งกำไร ซื้ที่ดินไว้เพราะถนนตัดผ่าน การรับมรดก ฯลฯ สิ่งเหล่านี้หายไปจะทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมมากขึ้น แม้บางความคิดได้นำมาทดลองทำจริง ได้รับความล้มเหลว แต่อาจเป็นแนวคิดให้เกิดการดัดแปลงนำมาใช้ได้อยู่บ้าง ควรได้นำแนวความคิดเหล่านี้มาเล่าไว้ที่นี่ แต่เฉพาะที่สำคัญ

เหตุกำเนิดของลัทธิสังคมนิยม

การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 18 หาได้นำไปสู่ความสุขเสมอไปไม่ก่อให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ขึ้น ๆ มีคนงานจำนวนมากทำงานและอาศัยอยู่ในถิ่นนั้นอย่างหนาแน่น เป็นการทำให้สภาพแวดล้อม ในถิ่นนั้นกลายเป็นสลัมที่เต็มไปด้วยความสกปรก อาชญากรรม โรค ความหิวโหย และความทุกข์เข็ญต่าง ๆ เกิดอุบัติเหตุทางอุตสาหกรรมโดยไม่มีค่าทดแทนใด ๆ แก่ครอบครัวของผู้บาดเจ็บและถึงแก่กรรม คนงานไม่มีสิทธิทางการเมือง สหภาพแรงงานถูกห้ามตั้ง เป็นผลให้ผลผลิตลด สภาพการทำงานเลวร้ายลง นายจ้างต้องให้คนงานออก เกิดความยากจนทั่วไป ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างลำบาก จึงมีผู้คิดแก้ปัญหาสังคมในทางสังคมนิยม

Robert Owen

แนวความคิดของ Robert Owen เกี่ยวกับการปฏิรูปสังคม

Owen เคยทำงานในโรงงานทอผ้า เขาสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะนำเครื่องจักรเข้ามาใช้เร็วเกินไป ซึ่งเกิดในระยะที่มีการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมในอังกฤษ อย่างเข้มข้นขึ้น นายทุนเจ้าของโรงงานมีการกดขี่ขูดรีดแรงงาน ทำให้คนงานยากจน เกิดทุกข์เข็ญ และเกิดอาชญากรรมทั่วไป บุคคลเหล่านี้ถือเป็นคนชั้นต่ำ เป็นผลจากการค้าและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมอันเกิดจากนายทุนมีความโลภ ต้องการสะสมความมั่งคั่ง จากกำไรอย่างไม่สิ้นสุด แล้วนำมาใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย คนงานเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อแสวงหาประโยชน์แก่นายจ้าง จนคนงานและประชาชนก่อการจลาจล มีการเดินขบวนประท้วง และทำลายเครื่องจักร ระบบทุนนิยมและการแข่งขันทำให้เกิดการว่างงาน การนำเครื่องจักรเข้ามาใช้ ยังทำให้ขาดดุลของอุปสงค์และอุปทานแรงงาน กล่าวคือมีการปลดคนงานออกใช้เครื่องจักรแทน และผลิตสินได้มาก สังคมนิยมถือว่า ทรัพย์สินเป็นบาปของคนงาน ที่คนงานต้องทนทุกข์ทรมานเพื่อแสวงหา Owen จึงได้เสนอแผนปฏิรูปสังคมเพื่อแก้ปัญหานี้คือ

1. ห้ามใช้แรงงานเด็กและปรับปรุงสภาพการทำงาน เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีทางสังคมของ Owen เขาได้ตั้งโรงงานทอผ้าขึ้นที่ New Lanark ได้รับความสำเร็จและมีชื่อเสียง เขาได้สังเกตเห็นและทดลองทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่นห้ามใช้แรงงานเด็ก เพื่อให้เด็กหนีไปใช้เวลาในการศึกษา ถ้าเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางสังคมจะเปลี่ยนอุปนิสัยของคนงานอย่างไร Owen รับสารภาพว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพของบ้านให้คนงานและครอบครัวของเขาได้อยู่อาศัยดีขึ้น ปรับปรุงสภาพการทำงาน ด้วยการให้ค่าจ้างสูงขึ้น ชั่วโมงทำงานสั้น และจัดหาสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ให้คนงานมีชีวิตอยู่เป็นสุข ทำให้คนงานขยันทำงานได้ผลผลิตเพิ่ม คนงานที่พอใจทำงาน จะเป็นผู้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แผนปฏิรูปทางสังคมของเขา ได้เปลี่ยนท่าทีของคนงานส่วนหนึ่งให้เป็นคนคิดสร้างสรรค์มากกว่าการทำลาย

2. การยกเลิกกำไร เป็นอีกประการหนึ่งของแผนปฏิรูปสังคม คือควรยกเลิกกำไร ดังจะกล่าวต่อไป

Owen ในเรื่องกำไร

เขาเห็นว่าเศรษฐกิจสมัยใหม่ย่อมมุ่งเพื่อหวังกำไร เขาเห็นควรยกเลิกกำไร เขาไม่เชื่อว่าการแข่งขันทำให้กำไรหมดไปที่ละน้อย ควรจะต้องใช้พลังบางอย่างเข้าทำลายกำไร เขาสรุปว่า

ถ้าใครเป็นเงินที่เกิดจากการซื้อถูกแล้วนำไปขายแพง ถ้าเลิกใช้เงินโลหะ ถ้าใครก็เลิกได้ เขาจึงวางแผนที่จะใช้บัตรแรงงานเข้าแทนเงินตรา เงินตราในเวลานั้นมีค่าเท่ากับทองคำ ในทางปฏิบัติ ผู้ผลิตย่อมอยากขายสิ่งของที่ผลิตขึ้น โดยรับเอาบัตรแรงงานแทน ถัดตามชั่วโมงที่คนงานทำงานผลิตของนั้น เทียบเป็นหน่วยเงินตรายิ่งกว่าเทียบกับทองคำ

สถานแลกเปลี่ยนแรงงานแห่งชาติ (The National Equitable Labor Exchange)

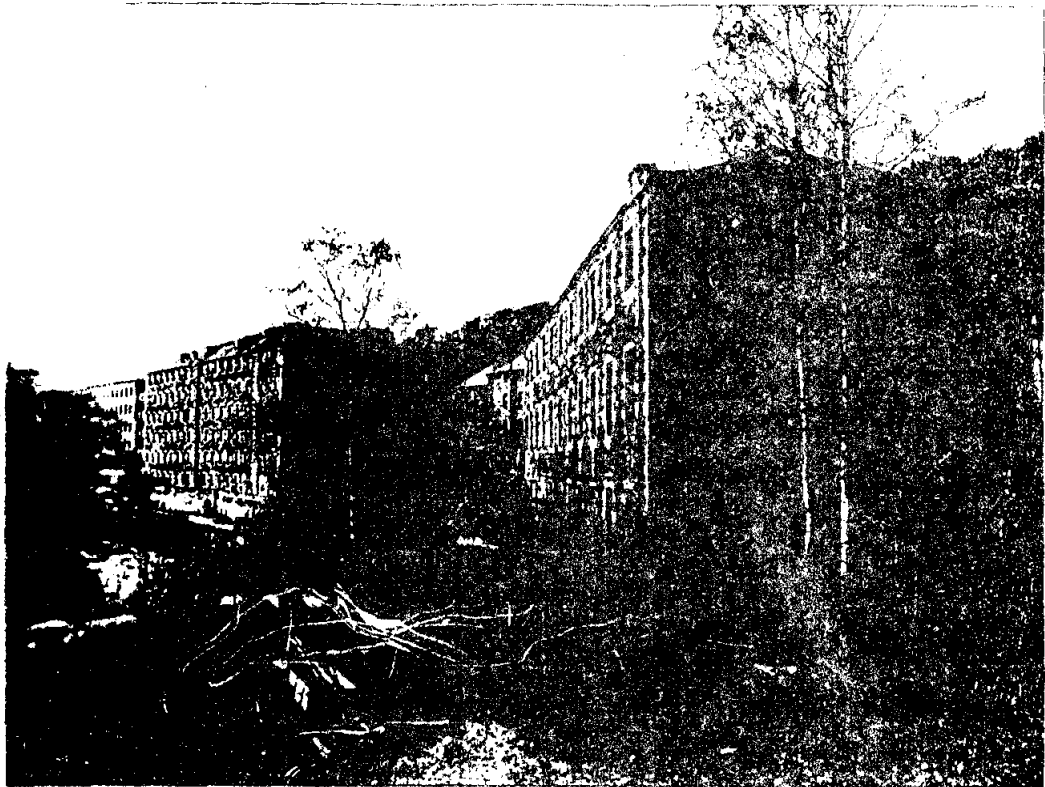
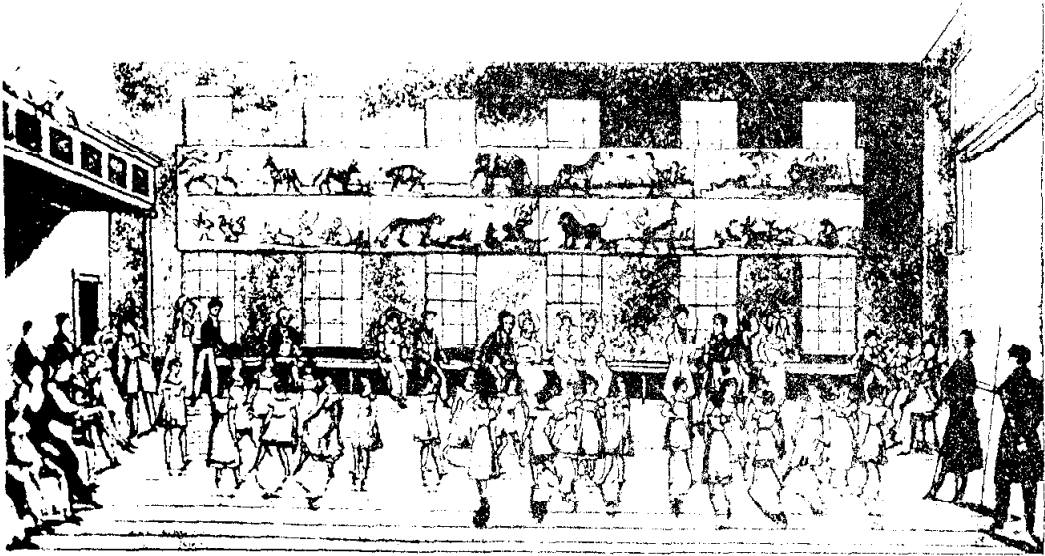
เพื่อทดลองทฤษฎีของเขา Owen ได้ตั้งสถานแลกเปลี่ยนแรงงานแห่งชาติขึ้นในกรุงลอนดอน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนได้ร่วมมือกับสถานที่นั้น นำสิ่งของที่ผลิตขึ้นได้ เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับบัตรแรงงาน ถัดตามเวลาที่ใช้ผลิตสิ่งนั้นขึ้นได้ สมาชิกเหล่านี้ได้รับสิทธิพิเศษที่จะซื้อสินค้าต่าง ๆ ที่วางขายโดยจ่ายเป็นบัตรแรงงานแทนเงินตรา สินค้าใดใช้เวลาผลิตเท่ากันแลกกันได้ทันที ถ้าเวลาผลิตไม่เท่ากัน ให้รวมกับสินค้าอื่นได้ชั่วโมงทำงานเท่ากันแล้วจึงแลกกัน เช่น เสื้อ 1 ตัว มีชั่วโมงผลิต 3 ชั่วโมง แลกกับแก้อ้อใช้เวลาผลิต 3 ชั่วโมง เท่ากันได้ แต่ถ้าอยากแลกกับกางเกง ซึ่งใช้เวลาผลิต 5 ชั่วโมง ผู้ถือบัตรแรงงานเสื้อจะต้องมีบัตรแรงงาน 2 ชั่วโมง รวมกันเป็น 5 ชั่วโมง จึงจะแลกกับกางเกงได้พอดี

สถานแลกเปลี่ยนแรงงานแห่งชาตินี้เปิดปี 1832 มีสมาชิก 840 คน ในระยะเริ่มแรกได้รับผลสำเร็จ ทำให้ต้องเปิดสาขาขึ้นอีกหลายแห่ง แต่มีความยุ่งยากเกิดขึ้น กล่าวคือ

1. สมาชิกไม่บอกชั่วโมงทำงานของตนในการผลิตสินค้าอย่างตรงไปตรงมา มักจะโกง ชั่วโมงทำงานตามวิสัยของมนุษย์ สถานแลกเปลี่ยนฯ จึงตั้งผู้ชำนาญในการตีราคาสินค้าที่นำมาแลก ผู้ชำนาญนี้มักหันไปตีราคาเป็นเงินบ้างก็มี สินค้าที่ตีราคาค่ากว่าราคาแห่งจริงขายหมดโดยรวดเร็ว คงเหลือแต่สินค้าที่ตีราคาสูง ผู้นำสินค้าให้ผู้ชำนาญตีราคาจะไม่ยอมขายของนั้น ถ้าหากตีราคาให้ต่ำ สถานแลกเปลี่ยนฯ จึงซื้อได้แต่ของที่ตีราคาสูง ดังนั้นจึงเปิดโอกาสให้ร้านค้าเล็ก ๆ หลายแห่งฉวยโอกาสทำธุรกิจกับสถานแลกเปลี่ยนฯ

2. ผู้ไม่เป็นสมาชิกก็มีสิทธินำสินค้ามาแลกบัตรแรงงานได้ พ่อค้าแถวนั้นมีสินค้าอะไรก็นำมาขึ้นเอาบัตรแรงงาน แล้วนำไปซื้อสินค้าที่ดีที่สุดจากสถานแลกเปลี่ยนฯ เพื่อเอาไปขายข้างนอก จึงทำให้ได้กำไรงาม ผิดจากความประสงค์ของ Owen ที่ต้องการตัดกำไร ทำให้สถานแลกเปลี่ยนฯ นั้น เหลือสินค้าที่ขายไม่ออก เมื่อมีอุปสรรคดังกล่าว ทำให้สถานแลกเปลี่ยนฯ ต้องเลิกล้มไปในที่สุด

Building character at New Lanark. Owen's Institution for the Formation of Character in operation after ten and a half hours in the mills.

The mills today. Spare, silent, beautiful.

กิจการทำนองนี้ให้แนวคิดในการตั้งสหกรณ์ร้านค้า ที่มีการคืนกำไรให้สมาชิกไป Owen ถือเป็นนักสมาคมนิยม (associationist) ด้วย เพราะเขานิยมอยากให้มีการรวมกันเป็นสมาชิกในร้านค้าเพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อันเป็นการตรงข้ามลัทธิปัจเจกชนนิยมที่ถือตัวใครตัวมัน ต้องพึ่งตัวเองและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

Pierre Joseph Proudhon (1809-1865) นักคิดแบบอนาธิปไตย (Anarchism)

แนวคิดของเขาแตกต่างจากคนอื่น 2 เรื่อง คือ

- (1) ควรยกเลิกอำนาจต่าง ๆ เช่นของรัฐบาลและฝ่ายปกครอง
- (2) การก่อให้เกิดความยุติธรรมทางเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยน

การยกเลิกอำนาจต่าง ๆ

Proudhon (1809-1865) ได้วิจารณ์อำนาจต่าง ๆ ว่า ผู้มีอำนาจเพราะมีทรัพย์สินมาก ซึ่งได้มาด้วยการลักขโมย (Property is theft) ทรัพย์สินเป็นมรดกก่อให้เกิดความชั่วร้าย เกิดสิทธิพิเศษแก่คน 2-3 คนที่เป็นเจ้าของ แต่จำกัดสิทธิของกลุ่มชน แรงงานเป็นผู้ผลิต แต่ผลผลิตที่ได้มานายทุนเป็นเจ้าของเป็นผู้แบ่ง แบ่งให้คนงานแทบไม่ได้อะไรเลย ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินใช้ความเป็นเจ้าของลักขโมยอย่างถูกต้องตามกฎหมายจากคนงาน จึงไม่ยอมให้ออกชนมีกรรมสิทธิในทรัพย์สิน (private property) แต่ไม่หมายความว่ายกเลิกเสียโดยสิ้นเชิง เขาคัดค้านกรณีที่คุณคูลได้กรรมสิทธิมาคล้ายการลักขโมยเท่านั้น นั่นคือได้มาเป็นรูปรายได้ที่ไม่ได้ออกแรงหามา (unearned income) คือเป็นค่าเช่า ดอกเบี้ยหรือกำไร ทุกคนควรทำงานจึงจะได้เงินหรือทรัพย์สิน จึงถือว่าให้ออกชนมีทรัพย์สินได้ เพื่อประกันว่าเรามีเสรีภาพ รัฐจะเข้าแทรกแซงแบ่งทรัพย์สินให้ Proudhon ไม่เห็นด้วย แต่ถ้าทำไปอย่างมีเหตุผล หรือเป็นที่แจ้งชัดว่าเขาควรได้ก็ไม่เป็นการแทรกแซงเห็นได้ว่า Proudhon ชอบในการปฏิรูปค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าปฏิวัติทันทีทันใด

Proudhon มีความคิดรุนแรงในเรื่องเสรีภาพ ควรมีโดยเด็ดขาด ทุกแห่งหน่งที่และตลอดไป ซึ่งมีมูลฐานมาจากความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งจะมีเสรีภาพขึ้นได้ดังกล่าว ก็ต้องไม่มีรัฐบาล ไม่ให้มีอำนาจใด ๆ โดยเด็ดขาด เพื่อมีระบบอนาธิปไตย โดยให้มีการบริหารโรงงานอุตสาหกรรมแทนที่จะมีรัฐบาลบริหารประเทศ ให้ทำการตกลงกันเองแทนที่จะมีกฎหมาย อำนาจทางเศรษฐกิจ (คือมีการผลิตสินค้าและบริการมาก ๆ) แทนอำนาจทางการเมือง (การบริหารประเทศ การมีศาล ตำรวจ ทหาร ฯลฯ) ให้มีการรวมเป็นกระทรวงอุตสาหกรรม

กรรม (รวมทั้งการเกษตร โรงงานอุตสาหกรรม การค้า ฯลฯ) แทนที่จะแบ่งเป็นชนชั้นผู้ดี ชาวนา นักธุรกิจ และคนงาน ให้มีพลังอำนาจร่วมกัน (Collective force) แทนที่จะให้เป็นพลังอำนาจของรัฐ (public force) ให้มีสมาคมอุตสาหกรรมแทนที่จะมีกองทัพ ให้คนมีทางได้รับผลประโยชน์ที่เขาต้องการแทนที่จะมีตำรวจไว้จับ ให้มีการรวมอำนาจทางเศรษฐกิจไว้ส่วนกลางแทนที่จะให้อำนาจทางการเมืองมารวมอยู่ส่วนกลาง

Proudhon อยากให้สังคมมีระเบียบและกลมเกลียวกันมากกว่าที่อยากจะเปลี่ยนโครงสร้าง ไม่ใช่อำนาจและไม่ใช้ความเห็นแก่ตัว แต่เป็นวิทยาศาสตร์ที่จะทำให้สังคมในอนาคตมีสภาพดีขึ้น

Proudhon เช่นเดียวกับผู้เชื่อลัทธิคลาสสิก ไม่ประสงค์ให้รัฐบาลเข้าแทรกแซงการดำเนินธุรกิจของเอกชน เพื่อคงไว้ซึ่งอิสรภาพของเอกชนที่เขาแสวงหา เขาจะได้มีอำนาจในการผลิตได้มากและคิดริเริ่มตั้งโรงงาน แต่ Proudhon อยากให้ทำลายอำนาจที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง (ระหว่างคนงานกับนายจ้าง) ด้วยการต่อรอง

Proudhon ในเรื่องความยุติธรรมและการแลกเปลี่ยน

เขาไม่เห็นด้วยกับลัทธิคลาสสิกที่ว่า จักรกลแห่งราคา (ดีมานด์และซัพพลาย กำหนดราคา) หรือเสรีภาพทางเศรษฐกิจจะปรับภาวะเศรษฐกิจให้ดำเนินไปเป็นปกติ และให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย Proudhon กลับเห็นว่าทั้งจักรกลแห่งราคา กฎหมายและรัฐบาลทำให้เกิดอำนาจไม่เท่ากัน เช่น กฎของดีมานด์และซัพพลายเป็นกฎที่หลอก เหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้แข็งแรงเอาชนะผู้อ่อนแอ ผู้มีทรัพย์สินมีอำนาจเหนือผู้ไม่มีอะไรเพราะปล่อยให้มีการแข่งขันใครมีกำลังมีเงินย่อมมีอำนาจเหนือและชนะ ส่วนรัฐบาลอาจใช้อำนาจในการผูกขาด เช่น โรงงานยาสูบ เพื่อขายสินค้าเอาเงินเข้ารัฐ กฎหมาย เช่นกันออกมาเพื่อช่วยคนจำนวนน้อยหรือบังคับคนบางกลุ่มให้เสียภาษียอมขาดความยุติธรรม

หากทุกคนมีโอกาสได้รับประโยชน์เท่ากันจากการทำงานของดีมานด์และซัพพลายสังคมจะอยู่ปกติสุข Proudhon เชื่อว่าพ่อค้าไม่มีอำนาจเท่ากันในตลาดที่มีการแข่งขันโดยมีดีมานด์และซัพพลายกำหนดราคา ตลาดดังกล่าวไม่อาจคุ้มครองอิสรภาพของบุคคลเพื่อให้เขาได้รับความสำเร็จตามปรารถนาคือผู้ขายขายได้กำไร ผู้ซื้อซื้อได้ถูกคุณภาพดี

ถึงแม้จะมีส่วนเสียก็ตามการแข่งขันอันเกิดจากเสรีภาพทางเศรษฐกิจยังมีส่วนดีเป็นการเพิ่มรสชาติของการแลกเปลี่ยน ทำให้งานมีความเข้มข้น หากห้ามการแข่งขันจะเป็นการตัดเสรีภาพ

การแข่งขันส่งเสริมให้มีการคิดริเริ่ม ภาระของนักเศรษฐศาสตร์คือสร้างบรรยากาศให้เหมาะแก่การแข่งขันและให้คงมีต่อไป

เพื่อแก้ปัญหาอำนาจไม่เท่ากันในการซื้อขายแลกเปลี่ยน Proudhon เห็นว่าควรปล่อยให้คู่กรณีมีการต่อรองอย่างเสรีเพื่อได้สิ่งที่ตนปรารถนา พยายามตกลงกันเกิดจากความนับถือและความเต็มใจของทุกฝ่าย คู่กรณียินยอมกันเอง ซึ่งมีผลเท่ากับกฎหมาย รัฐบาลและผู้ปกครองประเทศก็ไม่จำเป็นต้องมีเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามข้อตกลง

เพื่อคุ้มครองไม่ให้คู่กรณีเอาเปรียบกันในการต่อรอง Proudhon เห็นว่าควรให้อำนาจเท่าเทียมกัน ทำได้โดย ให้ทรัพย์สินเป็นของส่วนรวม เงินยืมไม่ให้คิดดอกเบี้ย ให้มีกลุ่มต่าง ๆ แยกกันอยู่เพื่อให้เกิดการแข่งขันต่อรองกัน อันเป็นการรักษาเสรีภาพของบุคคล

สรุปได้ว่า Proudhon ไม่แน่ใจว่าการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของลัทธิคลาสสิกจะก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม เขาไม่เห็นด้วยกับการมีกฎหมาย รัฐบาลและผู้ปกครองประเทศแล้วจะทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นได้ ดังนั้น จึงควรมีสิ่งอื่นเข้ามาแทน นั่นคือการต่อรอง (bargain) การแลกเปลี่ยนควรอยู่บนมูลฐานที่มีมูลค่าเท่ากัน ซึ่งเป็นแนวความคิดเช่นเดียวกับ Aristotle และ Aquinas

Proudhon กับธนาคารเพื่อการแลกเปลี่ยน

Owen ได้รับความล้มเหลวในการตั้งสถานแลกเปลี่ยนแรงงาน จึงมีผู้นำวิธีการมาใช้ด้วยวัตถุประสงค์คล้ายกัน คือ Proudhon ได้ตั้งธนาคารเพื่อการแลกเปลี่ยนขึ้นในปี 1849 เขาสมมติว่าดอกเบี้ยเป็นเหตุให้การแบ่งสรรรายได้ไม่เท่าเทียมกัน ถ้ามีผู้ลงทุนโดยไม่มีดอกเบี้ยคนงานจะได้รับมูลค่าของสินค้าทั้งหมดเป็นค่าแรงงาน ธนาคารเพื่อการแลกเปลี่ยนนี้ มีสิทธิออกบัตรแลกเปลี่ยน (คล้ายตัวเงินระบุจำนวนเงินได้ตามใจชอบ) โดยมีสินค้าจากบริษัทที่เป็นลูกค้าของธนาคารเป็นทุนหนุนหลัง บัตรแลกเปลี่ยนนี้ออกเพื่อให้กู้ยืม และถือเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกของธนาคาร โดยเก็บค่าธรรมเนียมเล็กน้อยเพื่อให้คู้มูลค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคาร แนวคิดของเขาไม่ได้นำออกใช้เพราะถูกจับเสียก่อน นับเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดตัวแลกเงินขึ้น

Simonde de Sismondi วิภาษณ์ลัทธิทุนนิยม หรือการนำเครื่องจักรใช้ผลิตสินค้า

Sismondi เห็นว่าการให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในการผลิตที่มีอยู่ในระบบกิลด์ (Guild System) เลื่อนลงไป เมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมขึ้น ในสมัยปฏิวัติทางอุตสาหกรรมทำให้เกิดการขัดผลประโยชน์ระหว่างคนงานและนายจ้าง แม้ว่าอุตสาหกรรมจะทำให้คนงานมีรายได้สูง สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่ยังห่างไกลจากจำนวนสินค้าที่คนงานผลิตเพิ่มได้ด้วยเครื่องจักร การแข่งขันอย่างไม่จำกัดขอบเขต ไม่ใช่เป็นทางทำให้สวัสดิการทางสังคมดีขึ้นกลับทำให้เกิดการต่อสู้แย่งชิงชนิดต่าง ๆ ขึ้น เกิดการผลิตขนาดใหญ่ จนทำให้ผลิตสินค้านำมากเกินไป (oversupply) อันเป็นทางนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

การแข่งขันจนเกิดการต่อสู้ Sismondi ได้กล่าวไว้ก่อน Karl Marx ซึ่งพูดถึงการต่อสู้ระหว่างชนชั้น (Class struggle) ระหว่างคนงานและนายทุน ส่วน Sismondi เชื่อว่าการร่วมมือและการวางรูปแบบเศรษฐกิจใหม่จะเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ ตามความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมซึ่งไม่ใช่การต่อสู้ Sismondi ตำหนักการต่อสู้ระหว่างชนชั้นที่เกิดขึ้นตามลัทธิทุนนิยมจะไม่ใช่เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ถาวร แต่เป็นผลจากสถาบันทางสังคม (ในรูปสหภาพแรงงาน การแบ่งแยกผิว ระบบชั้นวรรณะฯ) ซึ่งจะขจัดได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงสถาบันเหล่านี้ให้เหมาะสม

Sismondi คัดค้านลัทธิคลาสสิกที่ให้นำเครื่องจักรเข้ามาใช้ จะเป็นทางปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตให้ได้มากขึ้น ลดต้นทุนการผลิตและราคาผลิตผลลง อันเป็นการทำให้สวัสดิการของผู้บริโภคขึ้นที่ได้ใช้ของถูก Sismondi เห็นด้วยเฉพาะว่าเป็นการลดต้นทุนลงเมื่อนำเครื่องจักรมาใช้ผลิต แต่เขารู้สึกว่าก็ไม่คุ้มกับที่เกิดการว่างงานเพราะนำเทคนิคใหม่มาใช้ (technological unemployment) หรือการนำเครื่องจักรทุนแรงมาใช้แทนแรงคน เมื่อเครื่องจักรนี้ราคาแพงใช้ได้แต่กับโรงงานใหญ่ ทำให้โรงงานเล็กแข่งผลิตสู้ไม่ได้ต้องเลิกกิจการเมื่อคนว่างงานซึ่งเป็นผู้บริหารโดยไม่มีรายได้ ขณะที่เครื่องจักรผลิตได้มาก การผลิตมากเกินไป (overproduction) นำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (economic crisis) ขึ้น เขาไม่เห็นด้วยว่าผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจะทำให้คนซื้อไปใช้มากขึ้นด้วย อันเป็นการก่อให้เกิดงานเพิ่มขึ้น

คำวิจารณ์ของ Sismondi ไม่มุ่งโจมตีในเรื่องการนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงคนเท่านั้น แต่ยังเป็นห่วงถึงคนงานสิ้นเนื้อประดาตัว เพราะการแข่งขัน ยอมรับค่าจ้างต่ำ

Sismondi เห็นว่าเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่รัฐบาลควรนำไปใช้ในการบริหารงานให้เหมาะกับภาวะเศรษฐกิจ เศรษฐกิจย่อมทำให้การบริหารงานง่าย ความเห็นของเขาจึงขัดกับ

ของ Saint Simon ที่ว่าการบริหารของรัฐให้มุ่งตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแทนและบริหารงานโดยนักอุตสาหกรรม (industrial administration) เพื่อให้ผลผลิตเพิ่ม Sismondi ยังเห็นต่อไปว่าเศรษฐกิจศาสตร์เป็นวิชาทางศีลธรรม สอนเพื่อให้นักมนุษย์แสวงหาความยุติกันดี งานปกครองจึงควรนำมาใช้

Charles Fourier ชาวฝรั่งเศส

มีแนวความคิดทางสังคมนิยมแบบยูโทเปีย Fourier เชื่อว่าในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ประชาชน 1 ใน 3 เท่านั้นเป็นผู้ทำงานที่เกิดประโยชน์ ที่เหลือ 2 ใน 3 ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่ประโยชน์ หรืออยู่เฉย ๆ และเป็นกาฝากที่ร่ำรวยโดยวิธีคอร์ปชั่นและหลอกลวงเพราะระบบของตลาด สมาชิกของสังคมที่ทำงานและเป็นผู้ผลิตได้หนีไปจากความชั่วร้ายนี้ โดยจัดตั้งเป็น phalanstere ด้วยความสมัครใจ อันเป็นลักษณะของสหกรณ์ในระบบสังคมนิยม ได้เป็นที่นิยมในฝรั่งเศสปี 1830-1840 จึงถือว่าเขาเป็นนักสังคมนิยม เป็นผู้ที่เห็นว่าการแข่งขันระหว่างนายทุนด้วยกันนำไปสู่การผูกขาดอย่างเลื่องไม่ได้

Charles Fourier ในเรื่อง Phalanstere (เมืองสวน)

Fourier มีความคิดฝันว่า หากมนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันประมาณ 800-1,500 คน หรือ 80-100 ครัวเรือนโดยสร้างที่อยู่ให้เป็นโรงแรมขนาดใหญ่ พร้อมกับมีสวนดอกไม้ สนามเล่น ให้พอสมควรอำนวยความสะดวกในสิ่งร่วมกันให้ เช่น ภาระงานบ้านให้มีคนทำให้อือ อาหารทำเป็นโรงครัวขายให้ในราคาแตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมกับฐานะทางสังคมของสมาชิกแต่ละคน และเพื่อทำให้เหมาะกับรสที่สมาชิกต้องการ เสื้อผ้ามีโรงซักให้ การทำความสะอาดก็ทำเป็นส่วนรวม งานสกปรกมอบให้เด็กที่ชอบคลุกคลีกับสิ่งสกปรกเป็นผู้นำ เขาจะพอใจทำ ทั้งนี้เพื่อขจัดการทำงานที่น่าเบื่อออกไป จะเป็นผลให้เกิดการประหยัด ก่อให้เกิดความสุขสบายขึ้น

ในการทำงานประกอบอาชีพของผู้ใหญ่ให้มีที่ดินเพียงพอสำหรับสมาชิกออกไปทำงาน ตามที่ตนชอบและสนุกพอใจ หรือจะร่วมกันผลิตสินค้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนถนัดและเป็นที่ต้องการของตลาด เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เอาเงินจากค่าหุ้นมาซื้อ ให้แต่ละคนซื้อหุ้น โดยเอาทรัพย์สินส่วนตัวที่มีอยู่มากซื้อหุ้น หุ้นนี้ไม่ถูกริบเป็นของกลาง สำหรับผู้มั่งมีจะชักชวนให้นำเงินมาซื้อหุ้น โดบให้ผลตอบแทน แต่จะไม่มีคนรวยสนใจ เมื่อขายสินค้าที่ผลิตได้มีกำไรจะแบ่งดังนี้ $\frac{4}{12}$ ส่วน ให้แก่ทุนคือ เป็นเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น, $\frac{5}{12}$ ให้เป็นค่าแรงแก่ผู้ทำงานผลิต, $\frac{3}{12}$ ให้แก่ฝ่ายจัดการ ซึ่งทำหน้าที่นอกจากจัดการแล้วยังทำบัญชีจัดซื้อขายของ และแบ่งสรรเงิน

ปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังแนวคิดของ Fourier คือ ให้ออกอยู่ร่วมกัน ไม่จำกัดเสรีภาพในการทำงาน อยากร่างงานที่มีใน Phalanstere ก็ได้ หรือมีงานข้างนอกดีกว่าก็ได้ เขาไม่เชื่อในเรื่องการแบ่งสรรรายได้จะต้องให้เท่ากัน การที่รายได้แตกต่างกันและยังมีความยากจนอยู่เป็นสิ่งที่พระเจ้าให้มาจะต้องคงอยู่ เขาขอมให้คนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว เว้นแต่เป็นของที่ได้มาโดยมิชอบ เช่นมีรายได้โดยไม่ทำงาน สอนให้คนร่วมมือกันแทนที่จะเห็นแก่ตัวจนเกินไป Fourier เห็นว่า ระบบทุนนิยมทำให้เกิดขัดผลประโยชน์กันระหว่างนายทุนด้วยกัน ในการแข่งขันกันผลิตและขาย และระหว่างนายทุนกับคนงาน เพื่อตัดข้อขัดแย้งนี้ ใน Phalanstere ของเขาจึงให้สมาชิกเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน ทุกคนเป็นคนงานได้รับเงินเดือน ทุกคนมีหุ้นย่อมมีสิทธิ์ได้เงินปันผล ในฐานะเป็นนายทุน หากทำงานเป็นคนงานอีกได้เงินเดือนในฐานะคนงานหรือฝ่ายจัดการก็ตามตามส่วนแบ่งที่กล่าวมาข้างต้น มีสิทธิมีเสียงในการดำเนินกิจการ อันเป็นรูปของสหกรณ์ การแข่งขันจะเป็นเพียงฉันทเพื่อนไม่ค่อยรุนแรง ทุกคนจะตั้งใจทำงานดีที่สุดในการประกวดประชันกันทำดีที่สุดเท่านั้น เพื่อผลกำไรที่เป็นของตน

วิจารณ์ได้ว่าความคิดฝันที่จะให้เกิดการร่วมมือกันจะได้ผลเพียงใด ทุกคนทำงานด้วยความพอใจไม่ต้องมีสิ่งบังคับเป็นไปได้อหรือไม่ หากมีหลาย Phalanstere จะเชื่อมโยงกันให้เป็นการผลิตขนาดใหญ่และมีการประหยัดตามหลัก economics of large scale production ได้ไหม

ในแง่ปฏิบัติจริงมีลักษณะคล้ายคิตบูท (Kitbuth) ในอิสราเอล แต่มีหลายอย่างดัดแปลงหรือเพิ่มเติม การสร้างอาคารสงเคราะห์เป็นอีกลักษณะหนึ่งให้ออกอยู่ร่วมกันเหมือนโรงแรมขนาดใหญ่ ซึ่งในบางประเทศมีเครื่องอำนวยความสะดวกให้ เช่น มีร้านอาหาร โรงซักรีด รถรับส่งไปทำงาน คนทำความสะอาด เป็นต้น

ได้มีสานุศิษย์ของ Fourier นำไปทดลองปฏิบัติในสหรัฐที่ Brook Farm, Massachusetts และที่ Red Bank, New Jersey แต่ล้มเหลว Fourier นับได้ว่าเป็นนักสมาคมนิยม (associationism) อีกผู้หนึ่ง

Saint Simon การเห็นแก่ประโยชน์ของชนชั้นเดียวกัน (class interest) และลัทธิอุตสาหกรรม (industrialism)

Saint-Simon (1760-1825)

เขาเป็นชาวฝรั่งเศสเกิดในครอบครัวยากจน ทำให้เขาไม่ชอบนายทุนที่ร่ำรวยเขา ประณามการแข่งขันว่าเป็นผลให้ศีลธรรมเสื่อม โจมตีการให้ออกชนถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

รับมรดก และประณามการกดขี่ผู้ด้อยค่า เขาอยากให้มีสหกรณ์ที่มีการวางแผนดีและสังคมเห็นชอบด้วย เขายังประณามคนร่ำรวยที่ขี้เกียจและมีจำนวนมาก แล้วอาศัยกินอยู่กับญาติพี่น้อง ผู้ขยันทำงานไม่เห็นชอบด้วยกับการให้ออกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน หากไม่เป็นการส่งเสริมสวัสดิการของกลุ่มชน

Saint Simon เห็นระบบสังคมขัดกันอยู่ 2 ประการ คือ

1) ก่อนปฏิวัติฝรั่งเศส ทหารมีอำนาจและกำลังครองอำนาจทางการเมือง ส่วนประชาชนชาวฝรั่งเศสกลับเลื่อมใสนับถือศาสนาอย่างมกมาย เป็นเครื่องถ่วงทำให้ประเทศพัฒนาช้า

2) หลังปฏิวัติฝรั่งเศสได้ตื่นตัวทางอุตสาหกรรม นำเอาเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในการพัฒนา เป็นการเร่งการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่ง Saint Simon สนับสนุนในประการที่ 2 ให้นำเอาเทคนิคและวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้พัฒนาอุตสาหกรรม หากทางจัดสิ่งกีดขวางต่อการพัฒนาแล้วจะทำให้ผลผลิตเพิ่มเป็นผลถึงสวัสดิการของสังคมในอนาคตดีขึ้นด้วย

Adam Smith ได้กล่าวไว้ว่า ผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขึ้นอยู่กับหลักการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว (self interest) ส่วน Saint Simon พบวิธีทำให้ผลผลิตเพิ่มด้วยการเห็นแก่ประโยชน์ของชนชั้นเดียวกัน (Class interest) เช่น ชนชั้นคนงานก็รักษาผลประโยชน์ของคนงาน ด้วยการเรียกร้องเอาจากนายจ้างซึ่งเป็นอีกชนชั้นหนึ่ง ที่เขาไม่เห็นด้วยกับหลักการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เพราะได้ศึกษาจากประวัติศาสตร์แล้ว การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมกำลังเจริญงอกงามควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นรูปหนึ่งของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมก็เกิดจากการรวมกันเป็นสังคมที่เจริญรุ่งเรือง การเห็นแก่ประโยชน์ของชนชั้นเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

การจัดรูปใหม่ของสังคม (social reorganization) และทางอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์ของการจัดรูปใหม่ทางสังคม Saint Simon เห็นว่า เพื่อเพิ่มการที่มนุษย์มีเสรีภาพมากขึ้น ควรได้ควบคุมสิ่งต่าง ๆ ไม่ใช่ควบคุมมนุษย์ด้วยกัน คำว่า การควบคุม ไม่ใช่รัฐบาลเป็นผู้ใช้อำนาจดังที่ถือเป็นประเพณีกันมา ควรให้เป็นอำนาจของผู้บริหารอุตสาหกรรม (industrial administrator) เขาไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวและมีอำนาจเหนืออุตสาหกรรม เพราะรัฐบาลก่อให้เกิดผลเสียแก่อุตสาหกรรมทั้ง ๆ ที่พยายามส่งเสริม

เพื่อช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรม ควรส่งเสริมความเชี่ยวชาญทางเทคนิค นำวิทยาศาสตร์มาใช้ ผู้นำทางอุตสาหกรรมจะต้องใช้วิธีวางแผนงานสาธารณะ (public work) เพิ่มสวัสดิการทางสังคม งานสาธารณะ หรืองานที่รัฐบาลต้องทำที่สำคัญคือ การสร้างถนน ขุดคลอง เขื่อน การปรับที่ดิน และให้การศึกษาฟรี

ในแผนพัฒนาอุตสาหกรรม เขาเห็นด้วยกับการใช้นักวิทยาศาสตร์ และนักอุตสาหกรรม เป็นผู้วางระบบเศรษฐกิจ โดยดำเนินการในรูปสภาอุตสาหกรรม (Industrial Parliament) จำแนกเป็นกรรมการคณะต่าง ๆ คือ

1) คณะกรรมการค้นคว้า (Chamber of Invention) มีกรรมการ 300 คน ประกอบด้วย วิศวกรโยธา 200 คน นักประพันธ์ 50 คน ศิลปิน 25 คน สถาปนิก 15 คน นักดนตรี 10 คน ให้มีหน้าที่ทำแผนงานสาธารณะ เพื่อเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ฝรั่งเศส และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

2) คณะกรรมการตรวจสอบ (Chamber of Examination) มีกรรมการ 300 คน ส่วนใหญ่ควรเป็นนักคณิตศาสตร์กายภาพ มีหน้าที่ประเมินค่าโครงการที่คณะกรรมการค้นคว้าเสนอมาว่าจะทำได้หรือเป็นที่ต้องการเพียงใด ให้มีหน้าที่ทำแผนส่วนรวมในเรื่องการศึกษาฟรี

3) คณะกรรมการการบริหาร (Chamber of Executive) ไม่กำหนดจำนวนคณะกรรมการ โดยให้ประกอบด้วยผู้ทำงานในอุตสาหกรรมสาขาต่าง ๆ คณะกรรมการชุดที่ 3 นี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นผู้พิจารณาแผนส่วนรวมมีอำนาจยับยั้งแผนทั้งหมดที่คณะกรรมการค้นคว้าและคณะกรรมการตรวจสอบเสนอมา คณะกรรมการการบริหารนี้ทำหน้าที่เก็บภาษีด้วย

สรุปได้ว่า Saint Simon เน้นในเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรม อันเป็นรูปใหม่ของสังคม โดยมีการวางแผนที่สมบูรณ์ เพื่อสร้างสิ่งมูลฐาน ที่จะช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมงานสาธารณะ มีความสำคัญที่ควรริบดำเนินการและมีการวางแผน

Saint Simon เห็นตรงข้ามกับแนวคิดของสำนักคลาสสิก ในเรื่อง ไม่ควรช่วยคนที่อ่อนแอหรือพิการ โดยเขาสนับสนุนให้รัฐบาลจัดหางานให้ผู้ที่ร่างกายสมบูรณ์และช่วยเหลือผู้พิการ และเขาไม่เห็นด้วยกับหลักของลัทธิคลาสสิกในเรื่องการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อันจะเป็นพลังทางเศรษฐกิจ เขาเห็นควรทดแทนด้วยการให้ความร่วมมือและการรักษาผลประโยชน์ของคนชั้นเดียวกัน (class interest) การให้ออกชนผลิตสินค้า (private goods) ควรจัดเป็นรูปสมาคมทางวิชาชีพและอุตสาหกรรม อันเป็นวิธีร่วมมือกันระหว่างสมาชิกของสมาคม เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตได้

เร็ว และผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งเป็นจุดหมายด้านอุตสาหกรรมสมาคมดังกล่าวยังจะเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านเทคนิคแก่สมาชิกด้วย

Karl Marx เรื่องผลประโยชน์ขัดกัน (conflict of interest)

Adam Smith อธิบายไว้ว่า การผลิตเพิ่มขึ้นได้ด้วยระดับการแบ่งงานกันทำ ยิ่งเป็นการผลิตขนาดใหญ่ จะยิ่งมีการแบ่งงานย่อยออกไปมากขึ้น ส่วน Marx กลับเห็นว่าเพราะการแบ่งงานกันทำนี้เองทำให้เกิดผลประโยชน์ขัดกัน เนื่องจากต้องแยกคนงานออกเป็นคณงานอุตสาหกรรม คณงานในการค้า คณงานเกษตรกรรม และแยกระหว่างคณงานในเมืองกับคณงานในชนบท แล้วยังมาแบ่งย่อยลงอีกแต่ละชนิดของคณงาน อันเป็นเหตุให้เกิดการขัดผลประโยชน์กันเพิ่มขึ้น ผลประโยชน์ส่วนตัวขัดกับผลประโยชน์ของชุมชนและขัดกับผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ต่อไปอีก คณงานทำงานเฉพาะอย่าง ทำให้กลายเป็นทาสของงานและมีพลังอื่นที่ไม่ใช่ในการผลิตเกิดขึ้น พลังนี้เกิดได้อย่างไร

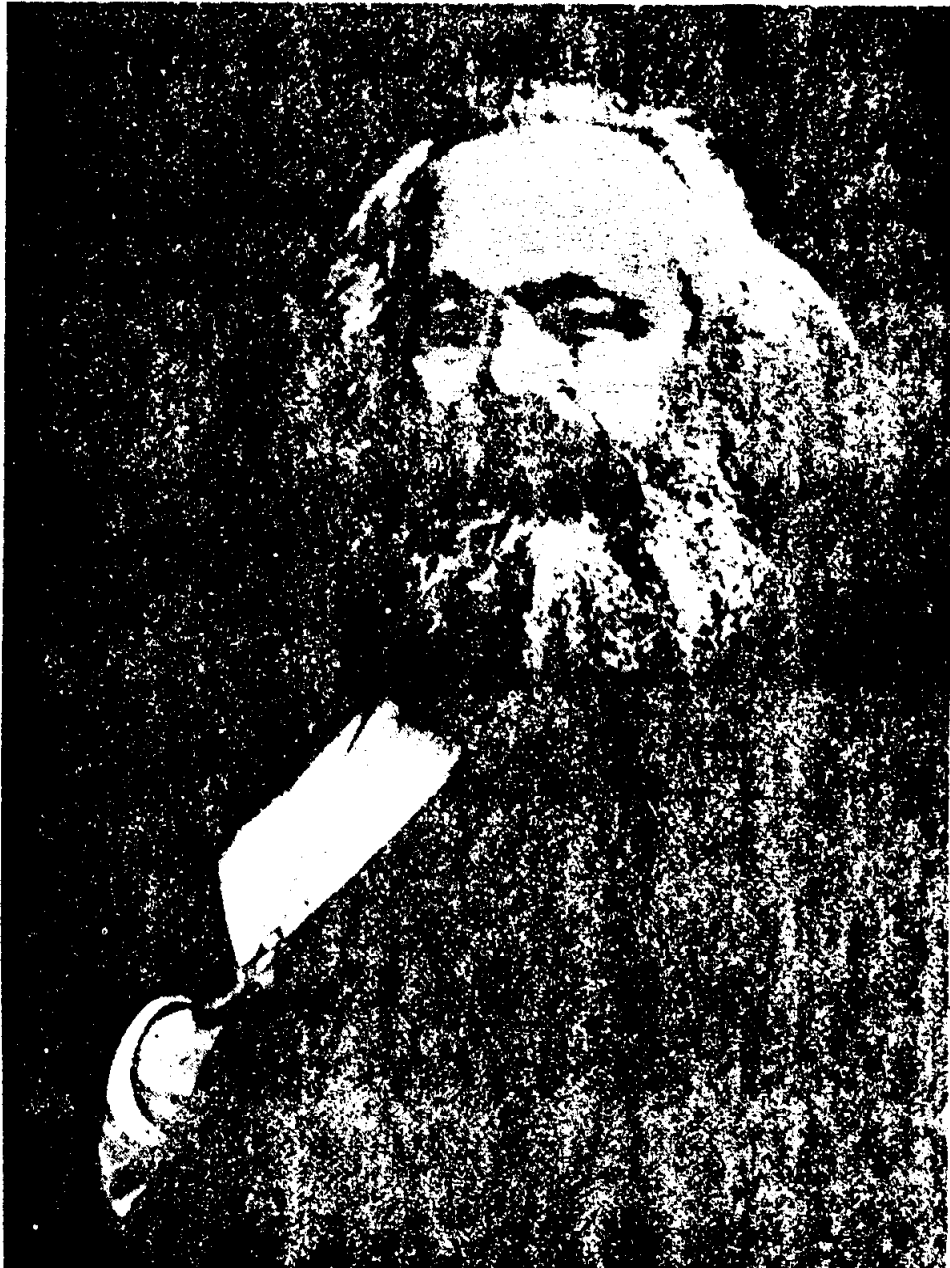
Marx เห็นว่า พลังอื่นของคณงานที่มารวมกันเป็นสหภาพแรงงานเพราะผลประโยชน์ขัดกัน และมีชนชั้นขึ้นในสังคม ชนชั้นเหล่านี้ต่างแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่พวกตน โดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อเรียกร้องให้คณงานรวมกัน โดยยั่วยุอารมณ์คณงาน ในข้อเขียนของมาร์ค เขาใช้ว่า กรรมกรทั่วโลกจงรวมกัน ท่านไม่มีสิ่งใดที่ต้องเสีย เว้นแต่โซ่ตรวนที่ผูกท่านอยู่ “Workers of the world unite, you have nothing to lose but your chain” เมื่อคณงานมีพลังขึ้นเป็นสหพันธ์แรงงาน รัฐก็ไม่สามารถควบคุมได้

ภายใต้ระบบนายทุนจะมีภาวะ 2 อย่างเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้คือ

1. คณกลุ่มใหญ่กลายเป็นผู้ไม่มีทรัพย์สิน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้มั่งคั่งร่ำรวย
2. ชนกลุ่มใหญ่ที่ไม่มีทรัพย์สินนี้จะมียู่ทั่วไป ถือว่าเป็นผู้มีพลังในการผลิตด้วย เป็นคณงานชาวนา ชาวไร่ สังคมจึงเกิดการขัดผลประโยชน์กัน และเกิดการต่อสู้ระหว่างชนชั้นผู้มีทรัพย์สินทำให้เกิดการปฏิวัติ และมีคอมมิวนิสต์ขึ้นทั่วไป Marx ทำนาย

Marx ในเรื่องการต่อสู้ระหว่างชนชั้น (class struggle)

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เพราะการแบ่งงานกันทำทำให้เกิดกลุ่มชนต่าง ๆ และมีผลประโยชน์ขัดกัน มีการแบ่งกันเป็นชนชั้นที่ขัดแย้งกัน เช่น มีนายจ้างก็มีลูกจ้าง มีผู้ปกครองก็มีผู้อยู่ใต้ปกครอง มีคนรวยก็มีคนจน เป็นต้น โดยเฉพาะนายจ้างกับลูกจ้าง ถือว่าอยู่คนละชั้นกันจึงเกิดแบ่ง

Karl Marx (1818-1883). Marx **emphasized the** dominating role of **economic** factors in social and **political** life. He produced the most massive **critique** of **capitalism** ever written.

แยกกันอยู่ (class conscious) ลูกจ้างตระหนักว่าตนเป็นลูกจ้างก็ย่อมต่ำกว่านายจ้าง ส่วนนายจ้างถือว่าตนเหนือกว่า เมื่อลูกจ้างมีปมด้อยอย่างนี้ จึงรวมกันเพื่อต่อสู้กับนายจ้าง โดยวิธีเรียกร้องขึ้นค่าแรงงาน และให้จัดสวัสดิการให้เป็นผลดีแก่คนงาน ส่วนนายจ้างถ้าให้ตามขอจะขาดทุนหรือมีกำไรน้อย ครุ่นคิดกันอยู่อย่างนี้ ลูกจ้างซึ่งมีจำนวนมากกว่านายจ้าง จึงแสดงพลังของตนด้วยการนัดหยุดงาน นายจ้างฐานะปานกลาง (bourgeoisie) เมื่อถูกเข้าเช่นนี้ไม่อาจดำเนินธุรกิจไปได้จึงยากจน ททรัพย์สินจะถูกโอนเปลี่ยนมือไปตกแก่คนอื่น กลายเป็นคนงานยากจนจะยังอยู่ได้เฉพาะนายทุนขนาดใหญ่ แม้แต่รัฐบาลยังมีอำนาจทางการเมืองเสื่อมลง (wither away) คนงานมีอำนาจมากขึ้น เกิดระบบเผด็จการโดยคนงาน ประเทศกลายเป็นปกครองโดยคนงาน (proletarian state) บีบบังคับชนชั้นนายทุน (นายจ้าง) ลงไปได้ ระดับนี้เรียกว่าสังคมนิยมเป็นระยะแรกของการไปสู่ระบบคอมมิวนิสต์

ถึงระยะนี้เอกชนมีเสรีภาพ ทุกคนจึงถูกจูงใจให้ใช้ความพยายามร่วมกันอย่างเต็มภาคภูมิของตน (his full capacity) และบริโภคผลผลิตที่ได้ร่วมกัน (Common output) ตามความต้องการของตน (his needs) จะกลายเป็นขั้นที่สองคือเป็นคอมมิวนิสต์เต็มตัว (full communism)

พลังเคลื่อนและพลังนิ่งในสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

การแบ่งงานกันทำเกิดพลังการผลิตที่เป็นพลังเคลื่อน (dynamic force) อันประกอบด้วยที่ดินมีการขยายการเพาะปลูกไปยังที่รกร้าง หรือแสวงหาโลกใหม่อาจจะเป็นโลกพระอังคารแรงงานมีการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาฝีมือและความคิด ตลอดจนประชากรเพิ่มขึ้น ทุนมีการสะสมเงินเพิ่มขึ้นและมีสมรรถภาพมากขึ้น และเทคโนโลยีมีการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น เช่น จรวด ดาวเทียม เครื่องจักรอัตโนมัติ เป็นต้น จึงเป็นพลังเคลื่อนไหวทั้งแง่ปริมาณและคุณภาพให้มีสินค้าเพิ่มอย่างมากมาย

ส่วนพลังนิ่ง (static force) จะเกิดขึ้นด้วยเหตุ

(1) การที่คนมีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและสิ่งของ คือมนุษย์มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง (private property) คนงานได้เงินเดือน คนงานใช้เครื่องมือทำงานผลิตสินค้า เกิดความพอใจสบายอกสบายใจ ไม่คิดในเรื่องอื่นมาก

(2) การที่คนเกี่ยวข้องกับคนระหว่างคนงานด้วยกันกับนายจ้าง จันท์ญาติมิตรมี
ประโยชน์ร่วมกัน ไม่คิดทำลายกัน หยุคคิดเรื่องความขัดแย้ง มีความสามัคคีกลมเกลียวกันจึงเกิด
ความนิ่งเฉย

ด้วยพลังเคลื่อนไหวและพลังนิ่งรวมกันผลักดันให้สังคมมีศาสนา กฎหมาย และรัฐบาล
ตามความเห็นของ Marx

ทฤษฎีทางสังคมของ Marx สรุปได้ตั้งรูปข้างล่างเป็นรูปปิรามิด ฐานกว้างเป็นพลังเคลื่อนไหว
เพื่อผลิตได้มาก มีการแบ่งงานกันทำระหว่างปัจจัยการผลิต ให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินที่
ดินเป็นของหลายคน ทุนก็แบ่งให้แก่หลายคน แรงงานมีหน้าที่ต่างกัน เป็นคนงานเกษตรกรรม
คนงานอุตสาหกรรม คนงานฝีมือดี ไม่มีฝีมือ ฯลฯ มีการจ่ายค่าจ้าง จึงเกิดความขัดแย้งผล
ประโยชน์ขึ้น และมีชนชั้นด้วย เมื่อเกิดความรุนแรงมากขึ้น ในที่สุดจะเกิดการปฏิวัติและการต่อสู้
ระหว่างชนชั้น (class struggle) จนทำให้โครงสร้างของสังคมพังพินาศลง นั่นคือ ไม่มีกฎหมาย
ไม่มีรัฐบาล ดังรูป

Marx ในเรื่อง แรงงานและกำไร

Marx คัดค้านการยอมให้ออกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (private property) แรงงานเป็นแหล่งเกิดของความมั่งคั่ง แต่ได้รับสิ่งที่ตนผลิตขึ้นเพียงส่วนน้อย แต่พอประทังชีวิตทำงานสืบมือไป ส่วนได้ก้อนใหญ่ที่เกิดจากผลผลิตของแรงงานกลับตกแก่นายทุนจึงก่อให้เกิดการต่อสู้กันอย่างขมขื่นระหว่างนายทุนกับคนงาน จุดหมายของการต่อสู้ของนายทุน ซึ่งเป็นผู้ได้เปรียบอยู่แล้ว เพื่อให้ค่าจ้างต่ำลง แรงงานจึงเป็นสินค้าอย่างหนึ่งภายใต้ลัทธิทุนนิยม ความเกี่ยวพันระหว่างบุคคลจึงลดลงเป็นความเกี่ยวพันเรื่องเงิน ความเกี่ยวพันนี้ นายทุนจึงรวบจากที่คนงานเป็นผู้จ่าย โดยคนงานมีชีวิตอยู่พอประทังชีวิตเท่านั้น (subsistence level)

ในเรื่องกำไร Marx เห็นว่าธุรกิจมักโน้มเอียงไปในทางผูกขาด อันเป็นผลให้กำไรเพิ่มและเพิ่มความทุกข์เข็ญให้แก่คนงาน ในที่สุดความขัดกันระหว่างชนชั้นในระบบทุนนิยมนี้จะนำไปสู่การสิ้นสุดของระบบนายทุน คนงานจะมีอิสระขึ้น เข้ายึดอำนาจตั้งผู้เผด็จการของตนเพื่อบีบบังคับนายจ้างเป็นผลให้ประเทศกลายเป็นระบบสังคมนิยมที่ละน้อย เมื่อมากขึ้นกลายเป็นระบบคอมมิวนิสต์ไป

Marx ในเรื่องลัทธิทุนนิยม (Capitalism) หรือลัทธินายทุน

เขาเขียนหนังสือชื่อ Capital ให้ความหมายลัทธิทุนนิยมว่าเป็นระบบเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่ยอมให้ประชาชนทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการผลิตแล้วนำสินค้านั้นมาทำการซื้อขาย สินค้าในที่นี้จะต้องมีคุณสมบัติคือ

- 1) เป็นของมีประโยชน์ ประชาชนใช้ได้
- 2) มนุษย์ผลิตขึ้น
- 3) นำมาขายในตลาดหากผลิตขึ้นหรือมีอยู่เฉย ๆ ยังไม่เป็นสินค้าจนกว่าจะนำมาซื้อขาย
- 4) สามารถแยกจากผู้ผลิตได้ เช่น คนทำหมวก แยกเอาหมวกไปขาย แต่ถ้าหากคนปรุงอาหารเพื่อรับประทาน ไม่อาจแยกจากผู้ผลิต ยังไม่เป็นสินค้า

มาร์คเชื่อว่าระบบธุรกิจแบบทุนนิยมย่อมเกิดขึ้นก่อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเป็นวิสัยของมนุษย์ชอบอิสระเสรี แต่ควรใช้ระบบคอมมิวนิสต์เข้าแทน ภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ ทรัพย์สินของชาติจะเป็นของส่วนรวม แทนที่จะให้เป็นของบุคคลแต่ละคน

ทฤษฎีแรงงานเท่ากับมูลค่า (The Labor Theory of Value)

Marx ถือว่า แรงงานทำให้เกิดมูลค่า สินค้าเป็นสิ่งที่มีมูลค่า เพราะแรงงานเป็นผู้ผลิต แรงงานนี้ให้รวมในทุกขั้นตอนของการผลิต นับแต่แรงงานใช้ผลิตวัตถุดิบ พลังงานเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้านั้น ๆ มูลค่านี้ไม่ใช่กำหนดจากตีมาตรฐานและซับซ้อน การเปรียบเทียบสิ่งที่มีตัวตนในรูปสินค้า (materialism) เท่านั้นกำหนดมูลค่าที่แตกต่างกัน กำหนดมูลค่า (value determining) จากเวลาที่แรงงานใช้ผลิต (Labor time) สินค้านั้น เช่น เสื้อ 1 ตัว ใช้ช่าง 1 คน ตัดเย็บในเวลา 1 ชั่วโมง มูลค่าของเสื้อเป็น 1 ชั่วโมง แก้ว 1 ตัว ช่างคนหนึ่งทำเสร็จใน 1 ชั่วโมง มูลค่าเท่ากับเสื้อ 1 ตัว หากเป็นกางเกง ช่างคนหนึ่งใช้เวลาตัดเย็บ 2 ชั่วโมง กางเกงมีมูลค่า 2 เท่าของเสื้อหรือแก้ว

ทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน กำไร และทุน (Theory of surplus value, profit and capital)

ในเรื่องทฤษฎีแรงงานเท่ากับมูลค่า Marx หาทงตอบปัญหา 2 ประการ คือ

- 1) มูลค่าของแรงงานที่เป็นค่าจ้าง และที่เกินกว่านั้นคิดอย่างไร
- 2) มูลค่าของทุน (เครื่องจักร ฯลฯ) คิดอย่างไร

ปัญหาแรกมูลค่าของแรงงาน แบ่งออกเป็น

- 1) จำนวนที่จำเป็นใช้เพื่อพอประทังชีพ (subsistence) แก่แรงงาน คือค่าจ้าง Marx เรียกว่าค่าแรงงานที่จำเป็นทางสังคม (socially necessary labor)
- 2) อีกจำนวนหนึ่งที่เกินกว่านั้นหรือที่เข้าใจทั่วไปว่า กำไร Marx เรียกมูลค่าส่วนเกิน (surplus value) ซึ่งตกเป็นของนายทุน Marx จึงกล่าวไว้ชัดว่า ลัทธิทุนนิยมจะสลายไปวันแต่คนงานผลิตสินค้ามีมูลค่าเกินกว่าระดับพอประทังชีพหรือค่าจ้างที่จำเป็นทางสังคม

ทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน มูลค่าส่วนเกินนี้จะไม่นำมาแลกเปลี่ยน แต่จะนำไปใช้ในการผลิตได้ ดังนั้นจุดหมายของการผลิตในแง่ของนายทุนเพื่อมีส่วนเกินจากคนงานแต่ละคน โดยให้คนงานผลิตนานชั่วโมงขึ้น ซึ่ง Marx เรียกว่า เป็นการเอาเปรียบแรงงาน (exploitation of labor) การเอาเปรียบเกิดขึ้นเพราะมูลค่าพิเศษที่เกินไปนี้ แรงงานเป็นผู้ผลิตขึ้น แต่ตกเป็นของนายทุน คนงานได้รับค่าจ้างน้อยกว่าที่เขาควรได้รับ และจากการที่คนงานผลิตได้มากกว่าค่าจ้างที่เขาได้รับ มูลค่าส่วนเกินจึงถือว่าเป็นส่วนแบ่งของรายได้ที่ไม่ตกแก่แรงงาน ตกเป็นค่าเช่าดอกเบี้ยและกำไร แก่เจ้าของที่ดินและเจ้าของทุน

จะคำนวณหาอัตราส่วนมูลค่าส่วนเกินได้อย่างไร?

มูลค่า (value) Marx ได้ตั้งสูตรไว้คือ

$$\text{มูลค่า } p = c + v + s$$

เมื่อ $c =$ constant capital คือทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ และค่าวัตถุดิบ ฯลฯ

$v =$ variable capital คือทุนเปลี่ยนแปลง ได้แก่ค่าจ้าง

$s =$ surplus value มูลค่าส่วนเกิน ส่วนที่ไม่ได้จ่ายเป็นค่าจ้างแก่คนงาน

ทุน (capital) ตามความหมายของ Marx จึงตรงกับ Capital goods สินค้าที่เป็นทุนนั่นเอง

$$\text{อัตราส่วนของมูลค่าส่วนเกิน} = \frac{s}{v}$$

ratio of surplus value

$$\text{อัตราส่วนของกำไร} = \frac{S}{C + V}$$

ratio of profit

สมมติให้คนงาน ก.ผลิตนาฬิกา 1 เรือนใช้เวลา 6 ชั่วโมง ซึ่งเป็นเวลาเขาได้ค่าจ้างระดับพอประทังชีพ แต่นาย ก. ต้องทำงานจริงถึง 12 ชั่วโมง ตามที่นายจ้างกำหนด ได้นาฬิกา 2 เรือน ชั่วโมงที่เกินถือเป็นมูลค่าส่วนเกิน คือ $12-6=6$ ชั่วโมง มูลค่าส่วนเกิน 6 ชั่วโมงนี้ นาย ก. ไม่ได้รับค่าจ้างแต่คนงานไม่กล้าเรียกร้องเอา จึงตกแก่นายจ้างที่คิดมูลค่าส่วนเกินเป็น ชั่วโมงเพราะสมัยนั้นตีมูลค่าเป็นเวลา (labor time) แต่ถ้าตีเป็นเงินตราในสมัยนี้ก็ทำได้โดยคิดให้ ชั่วโมงละ 10 บาท มูลค่าส่วนเกิน 6 ชั่วโมง ก็เป็นเงิน 60 บาท นำตัวเลขไปแทนค่าตามสูตรได้คือ

$$\text{อัตราส่วนมูลค่าส่วนเกิน} = \frac{s}{v}$$

$$\begin{aligned} s = 6 \text{ ชั่วโมง } v &= 6 \text{ ชั่วโมง} \\ &= \frac{6}{6} = 1 \text{ หรือ } 100\% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{หากคิดเป็นเงิน } s = 60 \text{ บาท } v &= 60 \text{ บาท} \\ &= \frac{60}{60} = 1 \text{ หรือ } 100\% \end{aligned}$$

$$\text{อัตราส่วนของกำไร} = \frac{s}{c + v}$$

ตามสมมติข้างบน นาย ก. ผลิตนาฬิกาด้วยมือไม่ได้ใช้เครื่องจักรช่วย ไม้และเหล็ก นำมาประกอบเป็นนาฬิกายังไม่ได้คิด สิ่งเหล่านี้คือ c สมมตินำเครื่องจักรและวัตถุดิบเข้ามาใช้คิด ชั่วโมงทำงานได้ 8 ชั่วโมง แทนค่าตามสูตรได้คือ

$$\text{อัตราส่วนของกำไร} \frac{6}{8 + 6} = \frac{3}{7} = .43 \text{ หรือ } 43\%$$

มูลค่าส่วนเกินนี้ตกเป็นของนายจ้าง (นายทุน) เขาจึงพยายามให้เกิดส่วนเกินนี้มากขึ้น โดยวิธี

1) กำหนดให้วันทำงานนานออกไป เพื่อให้คนงานทำงานนานขึ้น จะได้ผลิตมูลค่าส่วนเกินเพิ่มได้แต่ยังจ่ายค่าจ้างเท่าเดิม ดังข้อสมมติแทนที่จะให้คนงานทำเพียง 6 ชั่วโมง ก็ขยายเป็น 12 ชั่วโมงเสีย เพื่อผลิตนาฬิกาได้ 2 เรือน ยังจ่ายค่าจ้างเพียง 6 ชั่วโมง

2) ใช้เครื่องมือเครื่องอุปกรณ์เข้าช่วยมากขึ้น ดังนั้นทุนคงที่ (c) จึงใช้มากกว่าทุนที่เปลี่ยนแปลง (v) ทำให้ผลิตสินค้าได้มากขึ้น ส่วนค่าจ้างให้เท่าเดิมหรือหาทางให้ลดลงเพื่อให้เหลือมูลค่าส่วนเกินมาก

อัตราส่วนมูลค่าส่วนเกิน 100% นี้ Marx ถือว่าเป็นหน่วยวัดความมากน้อยของการเอาเปรียบ (measure of degree of exploitation) มูลค่าส่วนเกินนี้ย่อมเกิดขึ้นจากการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจแบบนายทุน จะตัดทิ้งไปโดยการต่อต้านของคนงานก็ทำได้ยาก เพราะถือเป็นสิ่งที่จูงใจให้นายทุนดำเนินธุรกิจมิฉะนั้นเขาจะเลิกกิจการ คนงานก็ว่างงานเอง

ในการสะสมทุนเพื่อขยายกิจการหรือจ้างแรงงานก็ตาม การออมสะสมเพิ่มขึ้นนี้ถือว่าเป็นส่วนที่ขโมยมา เพราะได้มาจากมูลค่าส่วนเกิน

มูลค่าส่วนเกินเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างชนชั้นและการปฏิวัติในระบบทุนนิยมจะเกิดชน 2 ชั้น ชั้นที่ 1 คือ คนงาน ถูกบังคับให้ขายแรงงานให้คนชั้นที่ 2 (นายจ้าง) เพื่อเป็นค่าครองชีพ หากคนงานผลิตได้ไม่คุ้มค่าจ้าง นายทุนจะไม่สนใจจ้าง และจะบีบค่าจ้างให้ต่ำลง ทำให้คนงานไม่พอใจ เกิดขัดกันขึ้น

ปัญหาที่ 2 ทุนหรือเครื่องจักรคิดมูลค่าอย่างไร

ริคาโดเห็นว่า แรงงานเป็นสิ่งวัดมูลค่า เช่นเดียวกับ Marx แต่ Marx เสริมอีกว่าแรงงานยังเป็นเหตุให้เกิดมูลค่า แรงงานเท่านั้น ไม่ใช่เครื่องจักร เป็นผู้ก่อให้เกิดมูลค่าส่วนเกิน ดังนั้นจะกำหนดมูลค่าของเครื่องจักรอย่างไร? เขาเรียกมันว่าเป็น แรงงานที่แช่เย็นไว้ (congealed labor)

มูลค่าของเครื่องจักรเป็นมูลค่าของแรงงานที่ใช้ผลิตเครื่องจักรนั้น จึงถือเป็นต้นทุนของแรงงาน (labor cost) อย่างหนึ่ง ความจริงแล้ว เครื่องจักรผลิตขึ้นมาโดยเครื่องจักรนั่นเอง ควรตีมูลค่าเกินกว่าแรงงานที่ใช้ผลิตมันขึ้น ซึ่ง Marx ทำไม่รู้ไม่ชี้ในเรื่องนี้

ทฤษฎีแรงงานเท่ากับมูลค่าของ Marx ยังมีผู้คัดค้านอยู่ เช่น กำหนดเอาระยะเวลาทำงาน (labor time) วัตมูลค่า (ราคา) ของสินค้านั้น คนงานไม่มีฝีมือทำแก้อี้จะได้เท่ากับคนงานช่างฝีมือ แต่คุณภาพและความสวยงามแตกต่างกัน คนเขียนแปลนของแก้อี้ ผลิตได้แต่รูปแก้อี้ คิดมูลค่าอย่างไร มูลค่า (ราคา) ของสินค้าให้คิดจากมูลค่าของแรงงาน (ค่าจ้าง) นายจ้าง เจ้าของที่ดิน เจ้าของทุนไม่มีรายได้ การลงทุนย่อมไม่เกิดขึ้น เขายังเห็นว่าแรงงานอย่างเดียวก่อให้เกิดมูลค่าส่วนเกิน ดังนั้นถ้าเราจะสูงในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก (labor intensive) ซึ่งวิธีการแบบนี้จะเกิดการไม่ประหยัดเพราะควบคุมไม่ถึงขั้น ยังอาจวิจารณ์ได้อีกมาก ทั้งไว้ให้คิดแค้นก่อน

กฎการเคลื่อนไหวของลัทธิทุนนิยม (Laws of Capitalist Motion)

Marx ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค (technological change) เป็นพลังขับเคลื่อนสังคม (social dynamics) กฎนี้เขาแยกย่อยออกอธิบายเป็น 5 กฎ คือ

1. กฎอัตรากำไรเพิ่มและลด (The Law of Accumulation and the Falling rate of Profit)

ภายใต้ลัทธิทุนนิยม นักธุรกิจจะพยายามชวนชววยให้ได้มูลค่าส่วนเกิน ด้วยการแสวงหากำไรให้มาก แล้วนำไปลงทุนเป็นการประกอบการขนาดใหญ่ ผลิตสินค้าขึ้นได้มาก มูลค่าส่วนเกินเกิดจากแรงงาน หากเป็นตามทฤษฎี นายทุนจะหาทางผลิตโดยใช้แรงงานให้มาก (labor intensive) เพื่อให้มีกำไรมาก ความจริงแล้วนายจ้างกลับใช้ทุน (เครื่องจักร) แทนแรงงานมากขึ้น เพราะเป็นทางผลิตได้มาก ต้นทุนต่ำ สามารถขายแข่งกับผู้ที่ใช้คนงานมากจึงมีทางทำกำไรมากกว่า เมื่อใดมูลค่าส่วนเกินลดลงเพราะคนงานขอขึ้นค่าจ้าง ต้นทุนจะสูงแต่ราคาสินค้าคงเดิมแล้วกำไรจะลดลง

2. กฎการรวมอุตสาหกรรมขึ้นต่อสำนักงานใหญ่ (The Law of Increasing Concentration and the Centralization of Industry)

ธุรกิจย่อมมุ่งกำไรเป็นสำคัญ เพื่อให้บรรลุผลธุรกิจนั้นจะใช้ทุน (เครื่องจักร) แทนแรงงานมากขึ้น เปลี่ยนอุตสาหกรรมขนาดเล็กเป็นขนาดใหญ่ และแบ่งงานกันทำกว้างขวางขึ้น

เพื่อให้สามารถผลิตได้มาก Marx รู้สึกว่า จะนำไปสู่การผลิตมากเกินไป (Overproduction) เป็นผลให้ราคาคงตัว ถึงจุดที่อุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นตั้งอยู่ได้ อุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพต่ำจะเลิกกิจการไป อุตสาหกรรมจะรวมกันขนาดใหญ่ มีสำนักงานใหญ่ดำเนินงาน อำนาจทางเศรษฐกิจจะมารวมอยู่กับบุคคล 2-3 คน เป็นการผูกขาด

จึงอาจสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมรวมกันเพราะ

ก) การแข่งขัน นายทุนมักแข่งขันเพื่อขยายกิจการให้เป็นขนาดใหญ่ โดยหาทางผลิตให้ได้มาก สินค้ามีคุณภาพ ราคาถูก เพื่อแย่งลูกค้า นายทุนคนใดชนะมีกำไรหรือได้เปรียบทำลายนายทุนขนาดเล็กให้เลิกกิจการไป แล้วหาทางรวมเข้าเป็นกิจการขนาดใหญ่

ข) ใช้เทคโนโลยีใหม่ที่มีสมรรถภาพ เพราะการประดิษฐ์คิดค้นของฝ่ายนายทุนสามารถสร้างเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรง ผลิตได้จำนวนมาก มีการรวมแบบบริษัทแม่ (holding company) เพื่อบริษัทเล็กซึ่งกระจายอยู่ตามหัวเมืองได้มารวมกันในด้านนโยบายการผลิต การขายอยู่ส่วนกลางในสำนักงานใหญ่หรือบริษัทแม่ ทุนจึงรวมกันเพื่อดำเนินการขนาดใหญ่

3. กฎคนว่างงานในอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น (The Law of a Growing Industrial Reserve Army)

เพราะการคิดประดิษฐ์ค้นว่าทำสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น มีทุนเข้าแทนแรงงาน ผลจะกระทบกระเทือนถึงคนงานโดยทำให้ว่างงานมากขึ้น

Marx ไม่เห็นด้วยกับลัทธิทุนนิยม ที่ทำให้เครื่องจักรเข้าแทนแรงงาน จนทำให้คนว่างงานเพิ่มการว่างงาน อาจจำแนกได้ 2 ประการ คือ

1) การว่างงานเกิดจากนำเครื่องจักรใหม่เข้ามาใช้แทนแรงงานคน (technological unemployment)

2) การว่างงานเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ (cyclical unemployment) เพราะการผลิตมากเกินไป (overproduction) เกิดจากการรวมตัวกันของอุตสาหกรรมตามกฎหมายข้อ 2 เป็นการผูกขาด

4. กฎการเพิ่มทุกข์เข็ญแก่คนงาน (The Law of Increasing Misery of the Proletariat)

เมื่อคนว่างงานเพิ่ม (reserve army) เพราะประชากรเพิ่มเร็ว จะเป็นผลให้คนงานทุกข์เข็ญขาดเงินใช้จ่ายเพิ่มขึ้น สำหรับนายทุนเมื่อกำไรลดลงจะหาทางลดค่าจ้างลง ให้คนงานทำงานนาน

ชั่วโมงขึ้นนำแรงงานหญิงและเด็กมาทำงานและอื่น ๆ ซึ่งเป็นทางเพิ่มทุกข์เข็ญให้แก่คนงาน ให้ค่าจ้างต่ำเพื่อมีมูลค่าส่วนเกินมาก ทำงานในสภาพที่เลวร้าย เช่นในที่อับ มีฝุ่น หรือสารเคมีที่เป็นอันตราย เป็นต้น เปรียบธุรกิจคล้ายเป็นแหล่งค้าทาส เป็นผลอัตราตายของเด็กเพิ่ม ศีลธรรมเสื่อม

คนงานทำงานนานชั่วโมงขึ้น เพราะเครื่องจักรทำได้นานแต่ต้องมีคนคุม ทั้งนี้นายจ้างหวังจะได้มูลค่าส่วนเกินเพิ่ม นายจ้างพยายามให้เครื่องจักรทำงานตลอด เพราะถ้าหยุดหรือเครื่องเสีย ย่อมสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและค่าบำรุงรักษา ดังนั้นคนงานไม่มีเวลาพักผ่อนเหนื่อยอ่อนเกิดความเบื่อหน่าย จิตใจขาดมนุษยธรรม อันเป็นเหตุแห่งความทุกข์เข็ญ

นอกจากคนงานมีความรู้สึกว่ามีทุกข์เข็ญเพิ่มแล้ว Marx ยังวิจารณ์ต่อไปว่า คนงานยังรู้สึกต่ำต้อย (Alienation) ต่ำกว่ามนุษย์ เป็นเยี่ยงสัตว์หรือทาส ลดความเป็นคนลง (degradation) ทำงานก็อยู่ในความควบคุมบังคับของนายจ้าง ไม่ได้ทำงานด้วยความสมัครใจ แต่ถูกขู่บังคับให้ทำงาน มองแรงงานเป็นสินค้าไม่ใช่คนมีชีวิต จึงทำการซื้อขายเอาได้ คนงานไม่สามารถพัฒนาฝีมือ กลายเป็นคนอย่างไม่สมบูรณ์ทั้งทางอารมณ์ ความคิด ความฉลาด และจริยธรรม ถูกกดขี่ข่มเหง (exploitation) ให้ทำงานหนัก จัดสภาพการทำงานให้เลว เสี่ยงต่ออันตรายและโรคภัย

ด้วยความรู้สึกต่ำต้อยและทุกข์เข็ญนี้ เป็นทางบีบให้คนงานไม่ก่อความรุนแรงวางเฉย (apathy) หมัดหวัง อารมณ์ขุ่นมัว โดดเดี่ยว และว่าเหว

5. กฎเศรษฐกิจจะตกต่ำ (Law of Crises and Depressions) Marx ได้อธิบายถึงวัฏจักรธุรกิจเกิดจากการลงทุน นายทุนจะลงทุนมากบางครั้ง ลดกิจการลงบางครั้ง เป็นเหตุให้คนว่างงานเพิ่ม เมื่อใดค่าจ้างลด นายจ้างจ้างคนงานเพิ่ม เพื่อลดค่าซื้อเครื่องจักรและเครื่องมือลง เมื่อใดค่าจ้างสูง จะนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงาน ก่อให้เกิดคนว่างงาน อันเป็นสัญญาณแห่งเศรษฐกิจตกต่ำ และเพิ่มทุกข์เข็ญให้แก่คนงาน สาเหตุเกิดจากนายทุนพยายามสะสมความร่ำรวยไม่มีที่สิ้นสุด (never ending)

สรุปได้ว่า ระบบทุนนิยมทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางดีและเลว นายทุนสะสมทุนนำไปลงทุนมากเกินไป พยายามผลิตให้ได้มาก จนเกิดเศรษฐกิจตกต่ำและทุกข์เข็ญ คนว่างงานเพิ่มนำไปสู่การปฏิวัติทางสังคม ในที่สุดคนงานจะรวมกัน สลัดโซ่ตรวนออก และเข้าดำเนินกิจการของโรงงานเอง สังคมแบบนายทุนมีทรัพย์สินเป็นของตนมากมาย จะเสื่อมลง

คำประกาศของลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communist manifesto)

Marx ได้บัญญัติขึ้น อาจกล่าวเป็นข้อ ๆ ได้ คือ

1. ยกเลิกการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้ตกเป็นของรัฐ แล้วเก็บค่าเช่าที่ดินเป็นของรัฐ
2. เก็บภาษีเงินได้หรือภาษีก้าวหน้าในอัตราสูง
3. เลิกสิทธิการรับมรดก
4. ยึดทรัพย์สินผู้ที่ย้ายออกนอกประเทศและเป็นขบถ
5. รัฐเป็นผู้ผูกขาดดำเนินกิจการธนาคาร และการให้กู้ยืมเงิน
6. รวมกิจการขนส่งและคมนาคมเป็นของรัฐ
7. ให้รัฐเป็นเจ้าของโรงงานและเครื่องจักรการผลิต นำที่ดินว่างเปล่ามาทำการเพาะปลูกปรับปรุงที่ดินให้ดีขึ้นตามแผน
8. คนงานทุกคนรับผิดชอบเท่ากัน เพื่อเป็นกองกำลัง ทำงานอุตสาหกรรมและการเกษตร
9. ให้งานเกษตรกรรมเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรม เมืองและชนบทให้หาทางที่จะไม่ให้แตกต่างกันไปที่ละชั้น โดยการจัดสรรประชากรไปแต่ละท้องที่ใกล้เคียงกัน
10. จัดการศึกษาให้เปล่าแก่เด็กทุกคน ไม่ให้มีแรงงานเด็กในโรงงาน หาทางเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษากับการทำงานในโรงงาน

มีปัญหาทางปฏิบัติและตีความหลายประการจากคำประกาศนี้ เป็นสิ่งตรงข้ามกับลัทธิทุนนิยม เขาเหลือถ้อยคำไว้ให้วิจารณ์ได้เถียง และไม่เห็นด้วย ทั้งความถูกต้องและการนำไปปฏิบัติ ทั้งการสร้างสังคมใหม่ไว้ให้คนอื่นคิดทำต่อไป

คำถามท้ายบทที่ 9

1. จงเล่าถึงแนวคิดของ Robert Owen ในเรื่อง
 - 1) การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางสังคม (สภาพการทำงาน) เพื่อให้คนงานพอใจทำงาน
 - 2) ถ้าไร ควรมืออยู่หรือยกเลิกอย่างไร?
 - 3) สถานแลกเปลี่ยนแรงงานแห่งชาติ (National Equitable Labor Exchange) และเหตุผลที่เลิกล้มไป
2. ทำไมจึงเรียก Owen ว่านักสมาคมนิยม (associationist)
3. ลัทธิอนาคิสต์ (anarchism) คืออะไร? ทำไมจึงเรียก Proudhon ว่าเป็น อนาคิสต์
4. Proudhon มีแนวความคิดเรื่องควรรยกเลิกอำนาจต่าง ๆ อย่างไร?
5. Proudhon มีแนวความคิดเรื่องความยุติธรรมและการแลกเปลี่ยนอย่างไร? สรุปได้อย่างไร?
6. ธนาคารเพื่อการแลกเปลี่ยนที่ Proudhon คิดขึ้นเพื่ออะไร? มีลักษณะอย่างไร?
7. Sismondi ได้วิจารณ์ลัทธิทุนนิยมอย่างไร?
8. Sismondi เห็นด้วยหรือคัดค้านการนำเครื่องจักรเข้ามาผลิต? เขาให้ความเห็นต่อไปอย่างไร?
9. จงเล่าถึงเรื่อง Phalanstere (เมืองสวน) ตามความคิดเห็นของ Charles Fourier ในเรื่องลักษณะการประกอบอาชีพ การแบ่งกำไร
10. จงวิจารณ์ว่า แนวคิดของ Fourier เรื่อง Phalanstere นำมาใช้ในทางปฏิบัติจริงได้เพียงใด, มีลักษณะคล้ายกับอะไรที่มีอยู่แล้ว
11. Saint Simon มีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่อง
 - 1) การเห็นแก่ประโยชน์ของชนชั้นเดียวกัน (class interest)
 - 2) ลัทธิอุตสาหกรรม (industrialism)
12. Saint Simon ในเรื่องการจัดรูปใหม่ของสังคม ควรให้เป็นอำนาจของใคร, จะใช้วิธีการอย่างไร, รัฐบาลควรทำงานอะไรบ้าง?
13. Saint Simon มีความเห็นอย่างไร ในเรื่องแผนพัฒนาอุตสาหกรรม? ดำเนินการโดยใคร? และมีกรรมกรคนละต่าง ๆ อย่างไร?
14. จงสรุปความคิดเห็นของ Saint Simon?
15. Karl Marx ในเรื่องผลประโยชน์ขัดกัน (conflict of interest) มีว่าอย่างไร?
16. Marx เห็นว่าภายใต้ระบบนายทุนจะเกิดภาวะ 2 อย่างขึ้น คืออะไรบ้าง?

17. จงกล่าวถึงความคิดเห็นของ Marx ในเรื่อง
- 1) การต่อสู้ระหว่างชนชั้น
 - 2) พลังเคลื่อนและพลังนิ่งในสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม
 - 3) แรงงานและกำไร
 - 4) ลัทธินายทุน (Capitalism)
 - 5) ทฤษฎีแรงงานเท่ากับมูลค่า และคำวิจารณ์คัดค้าน
 - 6) ทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน
18. สูตร อัตราส่วนของมูลค่าส่วนเกินมีอย่างไร? อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ
19. สูตร อัตราส่วนของกำไรมีอย่างไร? อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ
20. เพื่อให้เกิดมูลค่าส่วนเกินมากขึ้น นายทุนใช้วิธีการอย่างไร?
21. ทุนหรือเครื่องจักรคิดมูลค่าอย่างไร? Marx กล่าวไว้หรือไม่
22. จงอธิบายถึงกฎที่ Marx กล่าวไว้พอให้เข้าใจ
- 1) กฎอัตรากำไรเพิ่มลด
 - 2) กฎการรวมอุตสาหกรรมขึ้นต่อสำนักงานใหญ่
 - 3) กฎคนว่างงานในอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น
 - 4) กฎการเพิ่มทุกข์แก่คนงาน
 - 5) กฎเศรษฐกิจตกต่ำ
23. จงบอกคำประกาศของลัทธิคอมมิวนิสต์มา 5 ข้อ